

AKTUÁLNÍ MASOVÁ MIGRACE DO EVROPY

Jaroslav Macháček

Abstrakt:

Účelem příspěvku je poukázat na některé jevy příznačné pro současnou mezikontinentální migrační vlnu směřující do Evropy, jež doposud unikají pozornosti přiměřené jejich významu, stejně jako uspokojivému teoretickému výkladu – jak v demografii, tak i v dalších oborech, jež mají k příslušným problémům vztah. Posuzují se faktory, které ve zdrojových zemích působí na sklon populace k migraci, charakterizují se přínosy i problematické důsledky sledovaného typu migrace ve zdrojových i cílových zemích. Připomíná se neurčitost dnes velmi frekventovaného termínu „integrace migrantů“. Uvádí se výběr problémů, které zasluhují hlubší než dosavadní teoretické zpracování. Příspěvek není výsledkem příslušně zaměřeného výzkumného projektu ani podrobné analýzy specifických údajů. Jeho závěr, jež se opírá o zhodnocení vybraných migračních faktorů a dopadů podle stavu poznání, spočívá ve zdůraznění komparativních výhod výběrové individuální či v malých rozměrech probíhající migraci – z hlediska zdrojových i destinačních zemí a oblastí.

Klíčová slova: demografie, migrace, rozvojové země, trh práce, diaspora

Úvod

Současné migrační tlaky směřující do Evropy (převážně do západní části Evropské unie) představují nanejvýš aktuální předmět demografického zkoumání¹. Z tohoto zorného úhlu jsou pozoruhodné následující specifické okolnosti:

- a) Vzhledem k obecně uznávané závažnosti současného migračního dění je pozoruhodná neurčitost a značné rozpětí údajů o počtech imigrantů uvedeného původu i nevyjasněnost, pokud jde o podrobnější informace, na základě kterých by bylo možno tyto údaje zpřístupnit demografické analýze². Identita migrujících je často skryta, což brání věrohodnému zjištění země a oblasti původu, věku, profesní příslušnosti a dalších podstatných znaků, s výjimkou rozdělení na muže a ženy. Je zřejmé, že za daných podmínek je určení, zda konkrétní jedinec splňuje kritéria pro zařazení mezi oprávněné žadatele o poskytnutí mezinárodní ochrany

¹ V tomto textu je za „aktuální masovou migraci do Evropy považován objem populace mimoevropského původu, která se v období 2015–2016 přesunula do států Evropské unie za okolností poznamenaných významným zhoršováním bezpečnostních podmínek v některých zdrojových zemích a projevy ochoty přijímat migranty z těchto zemí i bez standardních formálních nároků, jež se objevily na straně řady zemí EU.

² Podle odhadů International Organization for Migration (IOM) se do Evropy v roce 2015 přesunulo 1,011 milionu migrantů po moři a 35 tis. po souši (IOM, 2016). (Poukazuje se však na blíže neurčené množství těch migrantů, kteří se pohybují po Evropě, aniž by byli registrováni.) Odhady imigrace do zemí EU provedené agenturou Frontex však pro rok 2015 odpovídají 1,800 mil. (včetně migrantů z Albánie a Kosova) (BBC, 2016). Pokud jde o způsob přesunu, podle prvního zdroje převažovala plavba z Turecka (případně další země) do Řecka (85 % celkového objemu), necelý zbytek plavba do Itálie, relativně zanedbatelný podíl připadá na plavbu do Španělska a na Kypr. V období 1. 1. 2016–31. 5. 2016 tvořil podíl imigrantů do Řecka (celkem přibližně 150 tis.) 75 %, do Itálie (celkem 47 tis.) 23 %. V průběhu první poloviny roku 2016 se předpokládalo, že z přibližně milionu imigrantů z roku 2015 bude za uprchlíky uznána zhruba polovina (Idnes.cz, 2016). UNHCR udává počet 1,62 milionu podaných žádostí o asyl (UNCHR, 2015), Eurostat 1,23 mil. (Eurostat, 2016). (Někteří migranti podali žádost vícekrát než jednou.)

(podle Úmluvy o právním postavení uprchlíků) nebo patří mezi běžné, více či méně dobrovolné migranty, nezřídka téměř nemožné.

- b) Jako vědní obor má demografie tendenci vytvářet si přirozený odstup od politických postojů, rozhodování a doktrín. V případě aktuální masové migrace do Evropy (dále MME) se však tento odstup značně zužuje. Dopady MME, jejíž dimenze závisejí velkou měrou na vůli politických činitelů, mohou totiž měnit demografické struktury a trendy natolik, že pozice založená pouze na pozorování a analýze přestává být, s ohledem na možnosti uplatnění oborových poznatků, postačující.
- c) Nová demografická i ostatní realita, která v určitých částech Evropy v důsledku MME vzniká, je předmětem rostoucí pozornosti i jiných oborů – sociologie, ekonomie, environmentalistiky a dalších – což vytváří příznivé podmínky pro víceoborovou součinnost, při jiných zkoumáních často neuspokojivou.
- d) Migrační procesy podobné povahy a rozsahu jako je MME lze pouze zčásti interpretovat prostřednictvím tradičních migračních teorií. Ekonomické souvislosti těchto procesů mají vztah k některým prvkům neoklasického konceptu výnosově motivovaného migračního chování. Obecně a stručně vyjádřeno, jde o územní rozdíly v úrovni příjmů, v dostupné spotřebě, v relaci mezi příjmy a náklady běžného života. I v jiných modelech (např. v teorii migračních systémů, teorii světových stran a dalších) se vyskytují argumenty a poznatky, jimiž lze určité jevy spojené s MME vysvětlovat. Avšak hlubší přizpůsobení teoretických konceptů měnící se realitě, přinášející i argumenty a hodnotící hlediska využitelná při jejím ovlivňování, je bezesporu aktuální. Smyslem textu níže je připomenout některé otázky, jimiž by se měla teorie zabývat a rovněž charakterizovat vybrané jevy a problémy, spojené s MME. Po metodologické stránce jde tedy o přístup explanační s heuristickými prvky.

Zdrojové země

Zaměří-li se pozornost obecně na zdrojové země, objeví se řada faktorů, které mohou vyvolávat nebo podporovat sklon tamní populace k emigraci. Váha některých z nich (např. chudoba či existence diaspor v cílových zemích) je podobná u většiny zemí podílejících se na MME, význam jiných faktorů závisí na specifických podmínkách v příslušné zemi. Jako prvotní vyvstává otázka, zda populační vývoj ve smyslu nárůstu počtu obyvatelstva a s ním spojených změn věkové struktury má přímý vliv na sklon k emigraci.

Setkáme se v tomto ohledu s protichůdnými názory. Již v minulosti se na jedné straně poukazovalo na relativní přelidněnost a její důsledky, zahrnující i emigrační tendence (např. Coale, Hoover, 1958) na straně druhé na postupný pokles celosvětově sledované fertility (až na současných zhruba 2,5 živě narozených na ženu v reprodukčním věku) i hrubé míry porodnosti (na přibližně 20 ‰ v dnešní době)³. Navíc téměř polovina světové populace žije v zemích, kde míra fertility klesla pod hodnotu 2,1 – představující záchovnou úroveň (UNFRA, 2014a). Při takto pojaté argumentaci se rovněž zdůrazňuje, že pokud bude očekávaný nárůst celkové světové populace (ze současných 7,3 mld. na 8,2 mld. v roce 2030 a 9,1 mld. v roce 2050 (UN, 2015) celosvětově provázen socioekonomickým rozvojem, příznačným pro současné hospodářsky

³ Absolutní roční přírůstek světové populace kulminoval v roce 1991 počtem 84,9 mil. obyvatel (v roce 2014 zhruba 76 mil. obyvatel). Procentní přírůstek byl nejvyšší již v roce 1962, kdy dosáhl 2,22 % ve vztahu k celkové světové populaci (v roce 2014 činil 1,04 %). Od doby dosažení maximálních hodnot oba parametry soustavně klesají (UN, 2015).

rozvinuté země, není důvod se obávat obtížně řešitelných problémů, které by vyvolalo zvýšení počtu obyvatel samo o sobě (Simon, 1981).

Otázka, v jaké míře růst populace jako takový posiluje sklon k emigraci, postrádá jednoznačnou teoretickou oporu. Porovnání populačního vývoje a migračního chování v emigračně zdrojových zemích naznačuje, že obecně tento dopad není významný. V případě konkrétních zemí či regionů se nicméně mohou vyskytnout okolnosti, které nejsou s tímto předpokladem ve shodě⁴. Přikláníme-li se ke stanovisku, že míra emigrace či sklon k ní nejsou v obvyklém rozměru celých států závislé na přirozeném přírůstku, nevylučujeme, že nárůst populace se zprostředkovaně projevuje ve vztahu k jiným faktorům či souvisí s problémy, které ovlivňují ekonomické a sociální prostředí v migračně zdrojových zemích a tak působí i na migrační chování (v první řadě relativní množství pracovních příležitostí a míra nezaměstnanosti). Hodnocení těchto faktorů a problémů je nad rámec příspěvku, uvedme však alespoň výčet nejdůležitějších z nich:

- nízká produktivita výrobních činitelů
- dluhová past
- nedostatečná kupní síla z hlediska možné expanze firem
- nízká přidaná hodnota ekonomických činností ve většině odvětví
- málo efektivní zahraniční obchod
- řadě zemí problematická veřejná správa
- kooperace domácích a zahraničních aktérů, která namísto prospěchu přináší zemi ztráty a vytváří problémy
- substandardní míra formální pracovní aktivity
- zabírání půdy (land grabbing)
- vysoký státní dluh
- nadprůměrná míra chudoby
- nedostatečně řešené environmentální problémy
- korupční zátěž v ekonomické i mimoekonomické sféře

Všechny uvedené problémy se v různé míře projevují, pokud jde o ekonomický a sociální vývoj v příslušných zemích a tudíž i o životní podmínky obyvatelstva, což se odráží – aktuálně i potencionálně – i na sklonu k emigraci.

Hodnocení přínosů, stejně jako problematických důsledků migrace mezinárodního rozměru je častým námětem odborných prací (Nijkamp, Poot, 2012). Tyto přínosy a důsledky jsou mnohostranné, jejich forma a intenzita závisejí značnou měrou na podmínkách v konkrétních zemích. Jejich obecně pojaté stručné hodnocení v následující textové části nemůže dostatečně postihnout složitost této tematiky.

⁴ Míra čisté migrace (MČM) v r. 2015 dosahovala nejvyšší záporné úrovně v Sýrii (-19,79), kde je zmíněnou okolností chronický vojenský konflikt. Enormní emigrace není ve významnější korelaci s předchozími přirozenými přírůstky či fertilitou, jejíž míra odpovídala v roce 2013 v této zemi hodnotě 2,6 (srov. hodnotu 2,5, představující celosvětovou průměrnou hodnotu). Jiná situace je v zemích Subsaharské Afriky, kde byla vysoce nadprůměrná záporná MČM provázena i vysokou hrubou mírou fertility (např. Kongo: -5,90/4,68; Somálsko: -8,49/5,99; Jižní Súdán: -4,29/5,31; Srov. oba ukazatele pro Moldavsko: -9,67/1,56; Albánii: -3,30/1,50 či Ukrajinu: -2,25/1,53 (CIA, 2015).

Soustředíme-li pozornost na pozitivní dopady emigrace ve zdrojových zemích⁵, naprosto nesporným a klíčovým přínosem jsou pro země s vysokou mírou emigrace remittance, které v posledních letech dosahují celosvětově objemu překračujícího 500 mld. USD (rok 2013), přičemž zhruba tři čtvrtiny této sumy směřují do zemí „Jihu“, tedy převážně rozvojových. Remittance, ať již rodinné či kolektivní, tvoří u některých zemí podstatnou část HDP⁶.

Jak se již zdůraznilo, váhu dalších možných přínosů možno odhadovat pro konkrétní země, protože ji často ovlivňují okolnosti specifické povahy. Pokud jde o snížení míry nezaměstnanosti, v profesní a kvalifikační struktuře emigračního proudu se mohou vyskytovat skupiny, které se v důsledku nízké kvalifikace a hlavně omezené nabídky pracovních příležitostí pro činnosti daného typu obtížně uplatňují na domácím trhu práce. Teoreticky možno uvažovat o „odlehčení“ na formálním i neformálním trhu práce i v rozpočtech rodin a příbuzenských společenství. Avšak v případě typického emigranta, očekávajícího v cílové zemi pracovní příležitosti, je potřebná určitá kvalifikace, profesní způsobilost a zkušenost. Odliv vzdělaných a kvalifikovaných pracovníků pochopitelně přínosem ve smyslu příznivé strukturální změny pracovního trhu není.

Zjevné a dlouhodobé negativní dopady ve zdrojových zemích jsou spojeny s jevem, který již byl připomenut výše a jímž je oslabování potenciálu kvalifikovaných a výkonných pracovních sil. Pravděpodobnost uplatnění v cílové zemi vyvolává disproporční výběrovou emigraci, podle hlediska úrovně vzdělání, předchozí praxe v zaměstnání, profesní způsobilosti a příznivého věku. I když proces, označovaný jako „odliv mozků“ (brain drain) probíhal již ve vzdálenější minulosti, MME nepochybně rozšiřuje jeho rozsah a prohlubuje jeho důsledky.

Lze očekávat, že vedle pracovníků kvalifikovaných pro náročné profese, představujících malý podíl, jde o množství emigrujících středně kvalifikovaných pracovních sil, které tvoří klíčovou pracovní složku pro nosná odvětví ekonomiky i pro důležité oblasti veřejného sektoru. Závažným specifickým důsledkem zmíněné výběrové migrace je také úbytek kvalifikovaných pracovních sil potřebných pro realizaci přímých zahraničních investic. Obecně možno vzhledem k MME předpokládat zhoršení poměru mezi pracovní a kapitálovou složkou ekonomických procesů ve zdrojových zemích. Představa, že technologicky vyspělý fyzický kapitál zde bude v dohledné době nahrazovat kvalifikované a profesně pokročilé pracovní síly by byla iluzorní.

Mezi problematické důsledky MME pro zdrojové země, jež také zasluhují hlubší teoretické objasnění, patří častá prostorová separace členů rodin a příslušníků příbuzenstva, což se může nepříznivě projevit na jejich vztazích.

Cílové země

V cílových zemích se pozitivní důsledky obvykle spojují s ekonomickou sférou. Připomínají se možnosti komplementárních efektů na trhu práce, kdy imigranti využívají nabídky pracovních míst, neobsazovaných domácí populací, z důvodu jejího nezájmu či averze vůči příslušným pracovním činnostem. Poukazuje se na sklon domácí populace k prodlužování doby pracovní nečinnosti za účelem vyhledávání míst s požadovanou úrovní mzdy. Naproti tomu přístup, opírající se o známý Harris-Todarův model, vychází z tradičního neoklasického chápání migračních podnětů, vyvolaných vyššími příjmy v cílovém území, kdy imigrace zvyšuje konkurenčnost na trhu

⁵ Při bližším pozorování a vyhodnocení vycházejícím z podrobných údajů může dojít k podobnému efektu, jako u dnes často aplikované „SWOT analýzy“, v rámci které se silné stránky začínou jevit jako slabé a opačně.

⁶ Např. Tadžikistán 42, Nepál 29, Moldavsko 25 procent)

práce a v jejím důsledku i nezaměstnanost, na níž se podílí domácí populace a také imigranti (Harris, Todaro, 1970).

Následkem rostoucí nabídky práce a na straně migrantů ochoty reagovat na tuto nabídku, většinou spojenou s nižší než pro domácí pracovní poptávku obvyklou úrovní odměny, může ve smyslu tohoto modelu dojít i k významnému poklesu mezd. Takovýto vývoj chápou jako přínos konkrétní firmy, jinak jej však nazírají aktuální a potenciální zaměstnanci. Popsané dopady jsou však značně diferencované podle odvětví a oborů hospodářské činnosti. Jsou oblasti, kde se migranti mohou uplatnit bez předchozí odborné přípravy, v jiných sektorech však je tato příprava nezbytná a podmíněná soustavnou kooperací migranta.

Začlenění imigrantů do výdělečných činností někdy vyvolá představu o čistém přínosu, vyplývajícím z tohoto začlenění a spočívajícím ve zvýšení HDP a daňových odvodů. Při této představě se ignoruje fakt, že imigranti se stávají součástí přítomné populace a jsou v obdobné pozici jako obyvatelstvo domácí. Absolutní nárůst HDP tak nemůže vyloučit i jeho případný pokles při jeho přepočtu na obyvatele, zaměstnanou osobu či jednotku práce. Podobně sociální a další, s imigrací spojené rozpočtové výdaje mohou více než kompenzovat daňové přírůstky rozpočtu generované imigranty.

V současnosti pozorovaný přirozený úbytek obyvatelstva v evropských zemích – stěží lze odhadovat, zda bude dočasný, kolísající či časově neohraničený – implikující pokles počtu obyvatelstva v ekonomicky aktivním věku, se chápe jako okolnost, jež vyvolá pokles ekonomické výkonnosti či výrazné zpomalení hospodářského růstu. Podle řady ekonomů (Szirmai, 2015) bude již v blízké budoucnosti z hlediska využívání a vztahů produkčních faktorů dominantním trendem nahrazování práce technologicky vyspělým fyzickým kapitálem. Tento trend se bude prosazovat rychleji, než bude probíhat možný pokles obyvatelstva. Navzdory přirozenému úbytku populace bude tedy touto cestou docházet k růstu míry nezaměstnanosti u stávajícího obyvatelstva. Migrační přírůstky by při tomto vývoji nezaměstnanost zvyšovaly.

Problematickým dopadům MME v cílových zemích je věnována řada publikací a pojednání, jež se objevily v nedávné době⁷. S ohledem na předpokládaný rozsah příspěvku se omezíme na nejvýznamnější z nich. Nesporně mezi ně patří značná ekonomická zátěž, spojená se vstupem migrantů do destinačního prostředí. Vzniká nejen zajišťováním základních potřeb (strava, bydlení, hygiena atd.), ale zahrnuje rovněž transakční náklady různého typu⁸. Náklady, týkající se přípravy na zaměstnání budou velmi diferencované podle firem, odvětví, institucí, uskutečňujících tuto přípravu, ale také podle dříve dosažené kvalifikace, vzdělání a zkušeností migrantů. Se zřetelem k rozsahu MME bude jejich objem enormní.

Územní distribuce imigrantů se vyznačuje značnou nerovnoměrností. Navzdory opatřením, jež by ji měly mírnit, dochází k jejich koncentraci v okresech velkých měst. Vznikají „quasi-exteritoriální“ území, imigranty vnímané jako svého druhu součástí země jejich původu. Expanze diaspor je vedle vlastní migrace výsledkem působení vzorců reprodukčního chování, příznačných pro zdrojové země a z něho plynoucích přirozených přírůstků, vyšších než v případě domácí populace. Možno

⁷ Mimo jiné kupříkladu Janáčková et al.: Masová imigrace, záchrana nebo zkáza Evropy? Praha, Institut Václava Klause, 2016, ISBN: 978-80-7542-007-7

⁸ Například v ČR dosahovaly podle mediálního zpravodajství finanční prostředky přidělené neziskovým organizacím za účelem přijímání migrantů na začátku „migrační vlny“ v roce 2015, v době, kdy se na území ČR tato vlna ještě neprojevovala, řádově stovky milionů korun. Podobně nákladné je i vytváření nových pracovních míst v policejním sektoru v souvislosti s potenciální migrací. Ekonomiku zatěžují i různé partikulární zájmy vznikající ve vztahu k MME, které se neomezuji pouze na sféru „převaděčství“.

vyslovit hypotézu, že tempo růstu částí měst s převládající nebo významně zastoupenou imigrační populací je úměrné velikosti těchto okrsků.

Rozsáhlá imigrace, probíhající v relativně krátkém časovém úseku, větší či menší měrou proměňuje podmínky života domácí populace, v evropských poměrech především ve zmíněných městských aglomeracích. Nezanedbatelná část imigrantů se podstatně odlišuje od většinových společenství v Evropě, pokud jde o předchozí způsob života, hodnotové orientace, mentální dispozice a další hlediska, mezi která patří:

- vztahy mezi muži a ženami
- postoje populace v ekonomicky aktivním věku k ostatním věkovým skupinám
- míra náboženské tolerance a pozicí náboženství v myšlení lidí
- chápání pracovních procesů
- přístup k přírodě a životnímu prostředí
- kulturní orientace
- vztah k menšinám
- způsob, jak projevit nesouhlas či negativní postoj

Problém integrace

V rámci úvahy o těchto odlišnostech nelze pominout problém, jehož řešení je naléhavé v realitě a s ohledem na ni i v teorii. Tímto problémem je „integrace“. Tradiční koncept, založený na triádě „akomodace, adkulturace, asimilace“ má sice své teoretické pozadí, nepokrývá však všechny podstatné atributy soudobého pojetí integrace⁹. V tomto kontextu narážíme na otázku, zda a do jaké míry je integrace ve vztahu k MME dosažitelná a jaké jsou podstatné znaky úspěšné, dovršené integrace. Zásadní je v tomto ohledu rozpor „integrace vers. identita“. Má-li si imigrant alespoň částečně zachovat svoji původní identitu, nedosáhne plné integrace, protože jeho efektivní začlenění do většinového společenství fakticky vyžaduje rekonstrukci jeho osobnosti způsobem, jež původní identitu potlačí. Nelze se vyhnout otázce, jak se takovýto proces slučuje s filosofií lidských práv.

Pokud přizpůsobování skončí ve stadiu akomodace, imigrant si sice zachová podstatnou část své identity, o což se také zaslouží jeho spojení s diasporou, ale bude nadále patřit k menšinovému, „paralelnímu“ společenství. Z demografického i sociologického úhlu pohledu a z pozice teorie vyvstává otázka, jaký bude v konkrétní zemi mezní poměr mezi většinovou a menšinovou populací, jehož překročení by pro původní společenství znamenalo podstatnou změnu jejich životních podmínek¹⁰.

Formální odhady podílů migrantů, kteří jsou skutečnými uprchlíky před válečnými konflikty (v současnosti původem omezených na některé oblasti Sýrie, případně část území severního Iráku, ohrožovanou tzv. Islámským státem), v jejichž případě je v evropských poměrech

⁹ Koncept integrace patrně zahrnuje i některé prvky, připomínající instrumentarium sociální politiky z doby „socialismu“: Sociální inženýrství, zapojování do kolektivu, ale také mechanické přerozdělování finančních prostředků pro sociální i jiné účely.

¹⁰ Dlouhodobě se vyvíjející populace v národním či regionálním měřítku vytváří analogii vůči ekosystému, vyznačujícímu se stabilitou a dynamickou rovnováhou jako nezbytnou podmínkou jeho trvání. Významné změny vnitřního prostředí, způsobené vnějšími vlivy (u ekosystému kupříkladu invazí druhů neslučitelných s jejich podstatou) může vést ke kvalitativní přeměně systému v systém jiný (např. Michal, 1992).

samozřejmě humanitární pomoc s možností asyly, nejsou k dispozici. Zdroj využívané sdělovacími prostředky poskytují neformální odhady, z nichž lze usuzovat, že tyto podíly spadají do rozpětí 5 (makedonské a srbské zdroje) až 30 (německé zdroje) procent. U tohoto druhu imigrace se přirozeně uplatňují jiné než výše charakterizované principy. Neplatí pro ně ani zásada „hledej a následně se rozhodni migrovat“ (search then move), která se často připomíná.

Závěrem

Pro oboustranně efektivní migraci – z hlediska zdrojové i cílové země – je důležitý „princip příležitosti“, kdy je potenciální migrant motivován možnostmi, znamenajícími lepší profesní uplatnění (většinou spojené s vyšším výdělkem), kvalitnější studium či využití specifických dovedností a znalostí (v profesi, ale také ve sportu, v umění apod.). Jak pro migranta, tak i pro většinové společenství je takto motivovaná imigrace přínosem a zároveň implikuje přirozenou a vědomou snahu o „integraci“, bez které by smysl migrace nebylo možné naplnit¹¹.

Se zřetelem k jeho výše zdůvodněnému pojetí příspěvek postrádá kulminaci v podobě prezentace nových poznatků, získávaných obvyklou analytickou cestou. Protože však poukazuje na určitý deficit na straně teorie ve vztahu k rychle se měnící realitě a empirii – v důsledku působení MME i dalších okolností – je účelné závěrem zmínit některé tematické oblasti, kde je tento dluh pocítován s nespornou naléhavostí: Mnohostranný dopad specifické imigrace na trh práce v cílové zemi či regionu; Dosažitelnost integrace imigrantů s ohledem na její podstatné atributy; Důsledky prostorové koncentrace diaspor v částech městských aglomerací.

Literatura

- BBC, 2016. Migrant crisis: Migration to Europe explained in seven charts. *BBC News*, 4.3.2016; [cit: 2016-09-14]. Dostupné z: <http://www.bbc.com/news/world-europe-34131911>.
- CIA (Central Intelligence Agency). 2016. The CIA World Factbook 2015. Washington: CIA.
- Coale, A. J., Hoover, M. H. 1958. *Population growth and economic development in low-income countries*. Princeton: Princeton University Press.
- Eurostat, 2016. *Migration and Migrant Population Statistics*. [cit: 2016-09-14]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/Eurostat/migration-and-citizenship-data>.
- Harris, J. R., Todaro, M. P. 1970. Migration, Unemployment and Development: A two-sector analysis. *American Economic Review*, 60(1): 126–142.
- Idnes.cz. 2016. Žádostí o asyl je v Evropě třikrát víc než uprchlíků, ukazují data Idnes.cz, 15.1.2016, [cit: 2016-09-14]. Dostupné z: <http://www.zpravy.idnes.cz>.
- IOM (International Organization for Migration), 2016. Migration Flows to Europe, [cit: 2016-09-14]. Dostupné z: <http://migration.iom.int/europe/>.
- Míchal, I. 1992. *Ekologická stabilita*. Praha: Veronica, 1992. ISBN: 80-85368-22-6
- Nijkamp, P., Poot, J. 2012. Migration impact assessment: a state of art. In *Migration Impact Assessment*. Cheltenham: Edward Elgar. ISBN: 978-0-85793-457-4.
- Simon, J. 1981. *World population growth*. Atlantic Monthly, August 1981.
- Szirmai, A. 2015. *Socio-economic development*. Cambridge: Cambridge University Press. ISBN: 978-1-107-04595-8.

¹¹ V literatuře se setkáváme s řadou přívlastků, které jsou blízké tomuto modelu migrace, např. „fitting“ či „managed“ migration.

UN (United Nations), 2015. World Population Prospects. New York: United Nations. ISBN: 978-92-1-151530-5.

UNFRA, 2014a. *Population dynamics in the post-2015 development agenda*. New York: UNFRA.

UNHCR, 2015. *Latest UNHCR Statistics News*, 18.12.2015. [cit: 2016-09-14]. Dostupné z: <http://www.unhcr.org>.

Summary

The paper deals with the issues related to the present immigration pressure taking place in Europe, in terms of demand to create their sufficient theoretical background. The factors responsible for enhancing inclination to emigrate in migration resource countries as well as the positive and questionable impacts of emigration in these countries and also immigration in destination areas have been examined. The concept “integration of migrants” has been discussed. Suggestions as to most desirable theoretical advancements have been made.

Kontakt

Jaroslav Macháček
Vysoká škola ekonomická v Praze
Nám. W. Churchilla, 130 67 Praha 3
machacek@kav.cas.cz